

Univerza v Ljubljani
EKONOMSKA
FAKULTETA

Statistika za poslovno odločanje

Statistični standardi

prof. dr. Lea Bregar

5. predavanje

Univerza v Ljubljani
EKONOMSKA
FAKULTETA

Vsebina

1. Pomen standardov za kakovost statističnih podatkov
2. Standardi v fazah statističnega raziskovanja
3. Statistične enote
4. Registri
5. Statistične klasifikacije

Univerza v Ljubljani
EKONOMSKA
FAKULTETA

Pomen standardov za kakovost statističnih podatkov

- Uporaba mednarodnih standardov in dobre prakse – vodilno načelo kodeksa ravnanja evropske statistike.
- Pomen za primerljivost podatkov v EU (in tudi za druge komponente kakovosti podatkov uradne statistike).

Standardi v fazah statističnega raziskovanja

- Priprava statističnega raziskovanja.
  - Opredelitve.
  - Statistične enote.
  - Klasifikacije.
  - Registri.
- Izvedba statističnih raziskovanj:
  - Skladnost metod in uporaba standardov pri zbiranju in obdelavi podatkov.
- Diseminacija podatkov:
  - Načela diseminacije podatkov.
  - SDDS.

Opredelitve

- Od koncepta do operativne statistične definicije.
- Koncept: posplošena teoretska opredelitev.
- Operativna definicija: opredeljena s postopki in aktivnostmi, s katerimi bomo izvedli merjenje.
- Pomen standardizacije konceptov in opredelitev za ekonomsko statistiko.

Statistične enote

Statistične enote

- Statistična enota je vsak pojav, ki v času in prostoru množično nastopa in je predmet statističnega opazovanja. Enote so lahko enostavne ali pa agregati - skupinice.
(M. Blejec, 1973, str.23)

Klasifikacija osnovnih statističnih enot v opazovanjih uradne statistike

---

- Katere od teh enot so zanimive za merjenje ekonomskih pojavov?

Primer: podjetje Mobi-pek

- D.o.o. MOBI - PEK se v domači občini ukvarja s peko kruha in svežega peciva ter proizvodnjo testenin, poleg tega s 60 vozili dnevno dostavlja svoje izdelke in izdelke 3 drugih pekarn neposredno kupcem na dom po vsej Sloveniji. V sosedni občini imajo proizvodni obrat za proizvodnjo pekarskih orodij in enostavne strojne opreme ter skladišče rezervnih delov za vozni park.

V razmislek!

- Vaša naloga je ugotoviti tržni delež podjetja MOBI - PEK na slovenskem trgu ?
- Kako se boste naloge lotili?
- Katere dileme prinaša opredelitev osnovne enote opazovanja v navedenem primeru?

Standardne statistične enote po opredelitvah UN/EU

- Uredba EU o statističnih enotah (1993):
  - Podjetje.
  - Institucionalna enota.
  - Skupina podjetij.
  - Enota enovrstne dejavnosti.
  - Enota homogene proizvodnje.
  - Lokalna enota.
  - Enota homogene proizvodnje.
  - Lokalna enota enovrstne dejavnosti.
  - Lokalna enota homogene proizvodnje.

Definicija statistične enote: podjetje

- **Podjetje** je najmanjša organizacijska enota s statusom pravne enote. Podjetje proizvaja izdelke ali storitve in ima določeno stopnjo samostojnosti odločanja, predvsem pri uporabi sredstev.
- Podjetje kot statistična enota lahko izvaja eno ali več dejavnosti na eni ali več lokacijah.

Problemi identifikacije podjetja kot statistične enote v praksi

- Podjetje nujno podpira ena pravna enota (ki je lahko fizična oseba – SP, pravna oseba ali celo več pravnih oseb-kompleksno podjetje). Torej pravna enota ni nujno podjetje!
- Podjetje lahko izvaja eno ali več dejavnosti na eno ali več lokacijah. Torej podjetje je lahko heterogeno z vidika dejavnosti in z vidika lokacije!

Osnovne statistične enote za SPO

		DEJAVNOST	
		Ena	Ena, dve ali več
LOKACIJA	Ena	Lokalna enota enovrstne dejavnosti	Lokalna enota
	Ena, dve ali več	Enota enovrstne dejavnosti	Podjetje

Kriteriji za opredelitev osnovnih statističnih enot

- Pravni, računovodski ali organizacijski kriteriji.
- Geografski kriteriji.
- Kriterij proizvodne dejavnosti.

Standardne statistične enote v praksi

- Težavnost procesa identifikacije standardnih statističnih enot.
- V Sloveniji poteka proces identifikacije statističnih enot z razvojem statističnega poslovnega registra.

Registri

Univerza v Ljubljani
EKONOMSKA
FAKULTETA

Kaj so registri?

- Registri:
  - urejene (običajno računalniške podprte) zbirke podatkov,
  - o vseh enotah preučevanega pojava.

Univerza v Ljubljani
EKONOMSKA
FAKULTETA

Vrste registrov

- Sodni in drugi registri (glede na skrbnika).
- Konstitutivni in nekonstitutivni registri (glede na pravne implikacije vpisa v register).
- Administrativni in statistični registri (glede na status in značilnosti podatkov).

Univerza v Ljubljani
EKONOMSKA
FAKULTETA

Razlike med administrativnimi in statističnimi registri

Vir razlik	Implikacije za	
	administrativne registre	statistične registre
Tip podatkov	Formalno dokazljivi in zakonsko določeni podatki.	Tudi podatki iz drugih virov, lahko tudi ocene.
Utemeljitev obstoja registra.	Zakon ali uredba.	Potrebe uradne statistike.
Način pridobivanja podatkov	Viri znani in vnaprej določeni z zakonom.	Izbira virov na osnovi strokovne presoje statistikov.
Pogostnost spreminjanja podatkov	Načeloma ažurirani sproti.	Ažurirani občasno, praviloma enkrat letno.

Vir: Metodološko navodilo za vodenje poslovnega registra Slovenije, str. 7-8 (priredba).

Ekonomika in družba
EKONOMSKA
FAKULTETA

Uporaba registrov

- Podatkovni vir za identifikacijo in oblikovanje statističnih enot.
- Osnovno orodje za pripravo in izvedbo statističnih raziskovanj.
- Kot orodje za povezovanje administrativnih virov podatkov.
- Orodje za kontrolo kakovosti statističnih raziskovanj.
- Podatkovni vir o osnovnih značilnostih enot, vključenih v register.

Ekonomika in družba
EKONOMSKA
FAKULTETA

Registri v Sloveniji

- Razvoj registrov v Sloveniji.
- Najpomembnejši slovenski statistični registri so:
  - Poslovni register.
  - Centralni register prebivalstva.
  - Register teritorialnih enot.
  - Statistični register delovno aktivnega prebivalstva.

Ekonomika in družba
EKONOMSKA
FAKULTETA

Poslovni register

- Uredba EU iz leta 1993.
  - Urejene zbirke vseh statističnih enot, ki opravljajo pridobitno ali nepridobitno dejavnost na območju ekonomskega teritorija določene države.
  - Izključena nekatera področja dejavnosti (kmetijstvo, ribištvo, država).
  - Obvezne enote: podjetja, pravne enote (pravne in fizične osebe), lokalne note.
- Dopolnitev uredbe leta 2006:– obvezna uvedba enote Skupina podjetij in doslej izključenih področij dejavnosti.

Poslovni registri: opis stanja APRS (1)

- Leta 1995 : Zakon o poslovnem registru in Uredbo o vodenju in vzdrževanju poslovnega registra Slovenije.
- Slovenski poslovni register (PRS) je osrednja javna kooperativna baza o poslovnih subjektih in njihovih delih, ki imajo sedež na območju Slovenije (rezidenčne enote). To je administrativni poslovni register (APRS).
- APRS vsebuje naslednje enote:
  - poslovne subjekte,
  - podružnice in ostali deli poslovnih subjektov,
  - podružnice tujih poslovnih subjektov.

Poslovni registri: opis stanja APRS (2)

Kdo so poslovni subjekti?

- Pravne osebe:
  - gospodarske družbe,
  - zavodi,
  - društva,
  - organizacije.
- Fizične osebe:
  - samostojni podjetniki,
  - osebe, ki samostojno opravljajo poklicno dejavnost itd.

Poslovni registri: opis stanja APRS (3)

- V PRS so evidentirani vsi poslovni subjekti, ki so bili registrirani, evidentirani ali ustanovljeni po zakonu in ki niso prenehali poslovati ne glede na njihovo sedanjo poslovno aktivnost.

Poslovni registri: opis stanja APRS (4)

- Register upravlja AJPES (2002).
- Vsaka enota, vnešena v register, ima svojo identifikacijsko številko:
  - 7-mestna šifra za poslovne subjekte in podružnice tujih poslovnih subjektov.
  - 10-mestna šifra za podružnice domačih poslovnih subjektov in ostale dele poslovnih subjektov.
- Ob vpisu v PRS dobi vsaka enota še šifro dejavnosti na ravni podrazreda SKD.

V razmislek !

- Katere podatke vsebuje APRS za posamezni poslovni subjekt in za kakšne analize je mogoče te podatke uporabiti?
- Spletna stran AJPES:
<http://www.ajpes.si/dokumenti/dokument.asp?id=501>

Omejitve uporabnosti podatkov iz APRS?

- Pravne osebe niso nujno podjetja.
- Neaktivni poslovni subjekti.
- Neažurno evidentiranje spremembe glavne dejavnosti.
- APRS ne vsebuje vseh podatkov, ki jih zahteva uredba (lokalne enote, podatki o prihodku, zaposlenih, stranski dejavnosti).
- Drugi problemi?

Poslovni registri: razvoj Statističnega poslovnega registra (SPRS)

- Oblikovanje statističnega PRS na osnovi administrativnega PRS v letu 2003.
- Centralna baza SPR omogoča:
  - identifikacijo pravnih enot, aktivnih podjetij in lokalnih enot aktivnih podjetij ter
  - določitev predpisanih spremenljivk.
- Nadaljnje izboljšave statističnega PRS in razvoj demografije podjetij. Identifikacija povezanih podjetij (skupine podjetij).
- Podatki iz SPRS niso javno dostopni.

Klasifikacije

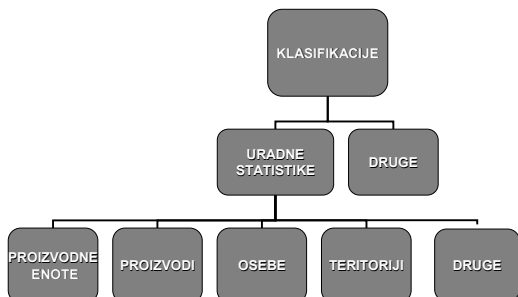

Razvrstitev klasifikacij

Univerza v Ljubljani
EKONOMSKA
FAKULTETA

Naloga

- Katere od teh skupin klasifikacij so zanimive za Ekonomsko statistiko?
- Navedite primer uporabe!
- Primer oblikovanja klasifikacije.

Univerza v Ljubljani
EKONOMSKA
FAKULTETA

Primer oblikovanja klasifikacij

- Evropa, Petrol, Italija, Luksemburg, Primorska, Sicilija, Slovenija, Svet, ZDA.

Univerza v Ljubljani
EKONOMSKA
FAKULTETA

Značilnosti klasifikacije

- *Celovita*, praviloma *hierarhično* organizirana shema razvrščanja.
- Slehera statistična enota, ki je predmet razvrščanja, je lahko *nedvoumno razvrščena* v posamezno klasifikacijsko skupino (kategorijo).
- Klasifikacija tako omogoča *popolno* razvrščanje vseh enot na osnovi konsistentnih metodoloških načel.

Univerza v Ljubljani
EKONOMSKA
FAKULTETA

Klasifikacije - uporaba

- Klasifikacije so eden izmed osnovnih statističnih standardov, ki se uporablja v vseh fazah statističnega raziskovanja.
- Za statistične namene:
  - Zbiranje in urejanje podatkov.
  - Združevanje podatkov v vsebinsko smiselne sklope.
  - Povezovanje klasifikacij in oblikovanje kompleksnih spremenljivk.
  - Predstavitve rezultatov.
- Za nestatistične namene:
  - Institucionalni vidiki uporabe.
  - Drugi vidiki uporabe.

Univerza v Ljubljani
EKONOMSKA
FAKULTETA

Naloga

- Identificirajte klasifikacije v prilogi in jih razvrstite v shemo!
- Identificirajte šiferske povezave za isto postavko v različnih klasifikacijah!
- Kakšen je praktičen pomen šiferskih povezav?

Univerza v Ljubljani
EKONOMSKA
FAKULTETA

Standardne klasifikacije dejavnosti in proizvodov

	Dejavnosti	Proizvodi in storitve	Industrijski proizvodi	Proizvodi v mednarodni menjavi
SVET	<input type="text"/>	- <input type="text"/>	—	<input type="text"/> ↔ <input type="text"/>
EVROPA	<input type="text"/>	= <input type="text"/>	= <input type="text"/>	- <input type="text"/>
SLOVENIJA	<input type="text"/>	= <input type="text"/>	= <input type="text"/>	- <input type="text"/> <input type="text"/>

Adapted from © Norbert Rainer, Statistik Austria

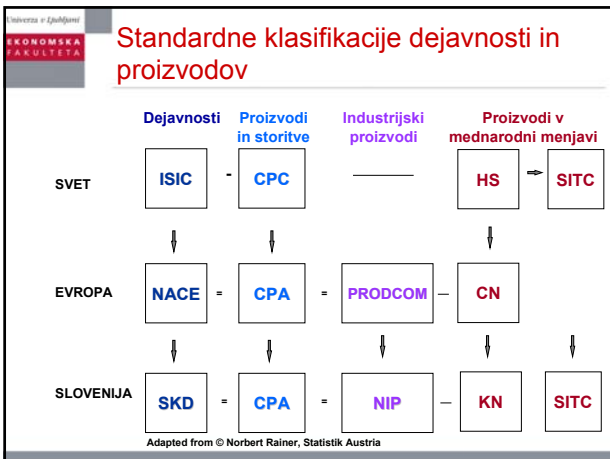

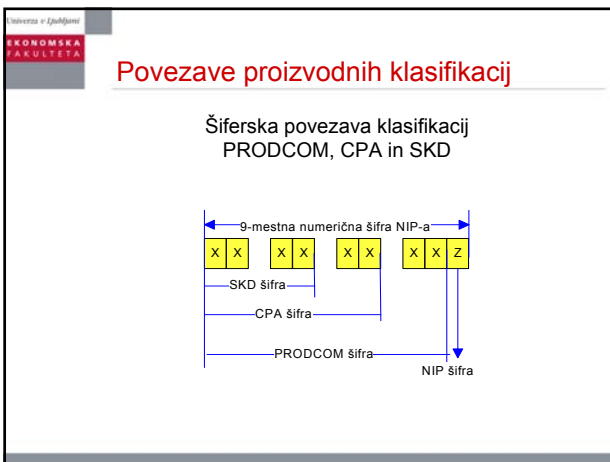

Osnovna struktura NACE Rev.1

Razčlenitvena raven	Sestava šifre	Število razčlenitvenih ravni
Področje	1-mestna črkovna šifra (A-Q)	17
Podpodročje	2-mestna črkovna šifra	31
Oddelki	2-mestna številčna šifra (01-99)	60
Skupine	3-mestna številčna šifra (01.1-99.0)	222
Razredi	4-mestna številčna šifra (01.11-99.00)	514

Področja NACE Rev.1

- A Kmetijstvo, lov, gozdarstvo
- B Ribištvo
- C Rudarstvo
- D Predelovalne dejavnosti
- E Oskrba z elektriko, plinom in vodo
- F Gradbeništvo
- G Trgovina, popravila motornih vozil
- H Gostinstvo
- I Promet, skladiščenje, zveze
- J Finančno posredništvo
- K Nepremičnine, najem, poslovni prostor
- L Javna uprava, obramba, socialno zavarovanje
- M Izobraževanje
- N Zdravstvo, socialno varstvo
- O Druge javne, skupne in osebne storitve
- P Zasebna gospodinjstva z zaposlenim osebjem
- Q Eksteritorialne organizacije in združenja

Revizija NACE Rev. 1: Cilji

- Uravnovežiti zastopanost proizvodnih in storitvenih dejavnosti.
- Omogočiti statistično merjenje razvoja informacijske družbe.
- Zagotoviti večjo mednarodno primerljivost podatkov.

NACE Rev. 2: Opredelitev področij (1)

- A Agriculture, Forestry, Fishing
- B Mining, Quarrying
- C Manufacturing
- D Electricity, Gas, Steam, Air Conditioning, Supply
- E Water Supply, Sewerage, Waste Management, Remediation Activities
- F Construction
- G Wholesale and Retail Trade; Repair of Motor Vehicles and Motorcycles
- H Transportation and Storage

NACE Rev. 2: opredelitev področij (2)

- I Accomodation and Food Services Activities
- J Information and Communication
- K Financial and Insurance Activities
- L Real Estate Activities
- M Professional, Scientific, Technical Activities
- O Public Administration and defence,
Compulsory Social Security
- P Education
- Q Human Health and Social Work Activities

NACE Rev. 2: opredelitev področij (3)

- R Arts, Entertainment and Recreation
- S Other Service Activities
- T Activities of Households as Employers
- U Activities of Extraterritorial Organisations
and Bodies

Bistvene novosti NACE Rev. 2

- Novi področji:
  - Informiranje in komunikacije
  - Oskrba z vodo, ravnanje z odpadki in odpadki, čiščenje okolja.
  - Kulturne, športne in druge dejavnosti za prosti čas.
- Bistvene spremembe področja K.

Opredelitev dejavnosti

- Pojem dejavnosti.
- Razvrščanje po dejavnosti.
  - Najnižja razčlenitvena raven.
  - Vrste dejavnosti (glavna, stranske, pomožne)
  - Kriteriji (prevladujoča dejavnost glede na DV ali druge pomožne spremenljivke; top - down metoda).

Pregled nekaterih standardnih statističnih klasifikacij, relevantnih za ekonomsko statistiko

Krajšava klasifikacije	Ime klasifikacije*	Raven uporabe		
		svet	EU	Slovenija
ISCO	Mednarodna standardna klasifikacija poklicev	+	+	+
ISCED	Mednarodna standardna klasifikacija izobraževanja	+	+	+
ICSE	Mednarodna standardna klasifikacija statusa v zaposlitvi	+	+	+
COICOP	Klasifikacija individualne potrošnje po namenu	+	+	+
COPP	Klasifikacija potrošnje po namenu	+	+	+
HETUS	Harmonizirana klasifikacija porabe časa		+	+
SKIS	Standardna klasifikacija institucionalnih sektorjev		+	+
NUTS	Šifrant teritorialnih enot za statistiko v EU		+	+

Literatura

Lea Bregar: Zapiski predavanj, prvi del, str. 36 - 62.
